

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥

రాజ్ఞో దశరథస్య విలాపస్తదాజ్ఞాయా సుమంత్రేణ శ్రీరామస్య కృతే
రథస్యానయనం కోషాధ్యక్షేణ సీతాయై బహుమూల్యవస్త్రాభూషణానాం
సమర్పణం కౌసల్యాయాః సీతాం ప్రతి పతిసేవాయా ఉపదేశః, సీతయా
తస్యాంగీకరణం శ్రీరామస్య మాతరం ప్రతి రాజ్ఞి దోషదృష్టిం
పరిత్యక్తుమనురోధోఽన్యాయా మాతృశ్చ సంబోధ్య వనం
గంతుమనుజ్ఞాప్రార్థనం చ

రామస్య తు వచః శ్రుత్వా మునివేషధరం చ తం |
సమీక్ష్య సహ భార్యాభీ రాజా విగతచేతనః || 2.39.1 ||

నైనం దుఃఖేన సంతప్తః ప్రత్యవైక్షత రాఘవం |
న చైనమభిసంప్రేక్ష్య ప్రత్యభాషత దుర్మనాః || 2.39.2 ||

స ముహూర్తమివాసంజ్ఞో దుఃఖితశ్చ మహీపతిః |
విలలాప మహాబాహూ రామమేవానుచింతయన్ || 2.39.3 ||

మన్యే ఖలు మయా పూర్వం వివత్సా బహవః కృతాః |
ప్రాణినో హింసితా వాపి తన్మామిదముపస్థితం || 2.39.4 ||

న త్వేవానాగతే కాలే దేహోచ్ఛ్యవతి జీవితం |
క్షేకేయ్యా క్లిశ్యమానస్య మృత్యుర్మమ న విద్యతే || 2.39.5 ||

యోఽహం పావకసంకాశం పశ్యామి పురతః స్థితం |
విహాయ వసనే సూక్ష్మే తాపసాచ్ఛాదమాత్మజం || 2.39.6 ||

ఏకస్యాః ఖలు కైకేయ్యాః కతేఽయం భిద్యతే జనః |
స్వార్థే ప్రయతమానాయాః సంశ్రిత్య నికృతిం త్విమాం || 2.39.7 ||

ఏవముక్త్వా తు వచనం బాష్పేణ విహతేంద్రియః |
రామేతి సకృదేవోక్త్వా వ్యాహర్తుం న శశాక సః || 2.39.8 ||

సంజ్ఞాం తు ప్రతిలభ్యైవ ముహూర్తాత్ స మహీపతిః |
నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యాం సుమంత్రమిదమబ్రవీత్ || 2.39.9 ||

ఔపవాహ్యం రథం యుక్త్వా త్వమాయాహి హయోత్తమైః |
ప్రాపయేనం మహాభాగమితో జనపదాత్ పరం || 2.39.10 ||

ఏవం మన్యే గుణవతాం గుణానాం ఫలముచ్యతే |
పిత్రా మాత్రా చ యత్సాధుర్వీరో నిర్వాస్యతే వనం || 2.39.11 ||

రాజ్ఞో వచనమాజ్ఞాయ సుమంత్రః శీఘ్రవిక్రమః |
యోజయిత్వా యయౌ తత్ర రథమశ్వైరలంకృతం || 2.39.12 ||

తం రథం రాజపుత్రాయ సూతః కనకభూషితం |
ఆచచక్షేఽంజలిం కృత్వా యుక్తం పరమవాజిభిః || 2.39.13 ||

రాజా సత్వరమాహూయ వ్యాపుతం విత్తసంచయే |
ఉవాచ దేశకాలజ్ఞో నిశ్చితం సర్వతః శుచిః || 2.39.14 ||

వాసాంసి చ వర్షార్దాణి భూషణాని మహంతి చ |
వర్షాణ్యేతాని సంఖ్యాయ వైదేహ్యః క్షిప్రమానయ || 2.39.15 ||

నరేంద్రేణైవముక్తస్తు గత్వా కోశగృహం తతః |
ప్రాయచ్ఛత్ సర్వమాహృత్య సీతాయై క్షిప్రమేవ తత్ || 2.39.16 ||

సా సుజాతా సుజాతాని వైదేహీ ప్రస్థితా వనం ।
భూషయామాస గాత్రాణి తైర్విచిత్రైర్విభూషణైః ॥ 2.39.17 ॥

వ్యరాజయత వైదేహీ వేశ్మ తత్ సువిభూషితా ।
ఉద్యతోఽశుమతః కాలే ఖం ప్రభేవ వివస్వతః ॥ 2.39.18 ॥

తాం భుజాభ్యాం పరిష్వజ్య శ్వశూర్వచనమబ్రవీత్ ।
అనాచరంతీం కృపణం మూర్ధ్న్యపామ్రాయ మైథిలీం ॥ 2.39.19 ॥

అసత్యః సర్వలోకేఽస్మిన్ సతతం సత్కృతాః ప్రియైః ।
భర్తారం నానుమన్యంతే వినిపాతగతం స్త్రియః ॥ 2.39.20 ॥

ఏష స్వభావో నారీణామనుభూయ పురా సుఖం ।
అల్పామప్యాపదం ప్రాప్య దుష్యంతి ప్రజహత్యపి ॥ 2.39.21 ॥

అసత్యశీలా వికృతా దుర్గా అహృదయాః సదా ।
అసత్యః పాపసంకల్పాః క్షణమాత్రవిరాగిణః ॥ 2.39.22 ॥

న కులం న కృతం విద్యా న దత్తం నాపి సంగ్రహాః ।
స్త్రీణాం గృహ్లాతి హృదయమనిత్యహృదయా హి తాః ॥ 2.39.23 ॥

సాధ్వీనాం తు స్థితానాం తు శీలే సత్యే శ్రుతే స్థితే ।
స్త్రీణాం పవిత్రం పరమం పతిరేకో విశిష్యతే ॥ 2.39.24 ॥

స త్వయా నావమంతవ్యః పుత్రః ప్రవ్రాజితో వనం ।
తవ దేవసమస్తైష నిర్ధనః సధనోఽపి వా ॥ 2.39.25 ॥

విజ్ఞాయ వచనం సీతా తస్యా ధర్మార్థసంహితం ।
కృత్వాంజలిమువాచేదం శ్వశూమభిముఖే స్థితా ॥ 2.39.26 ॥

కరిష్యే సర్వమేవాహమార్యా యదనుశాస్తి మాం ।
అభిజ్ఞాస్మి యథా భర్తుర్వర్తితవ్యం శ్రుతం చ మే ॥ 2.39.27 ॥

న మామసజ్జనేనార్యా సమానయితుమర్హతి |
ధర్మాద్ విచలితుం నాహమలం చంద్రాదివ ప్రభా || 2.39.28 ||

నాతంత్రీ వాద్యతే వీణా నాచక్రో విద్యతే రథః |
నాపతిః సుఖమేధేత యా స్యాదపి శతాత్మజా || 2.39.29 ||

మితం దదాతి హి పితా మితం భ్రాతా మితం సుతః |
అమితస్య తు దాతారం భర్తారం కా న పూజయేత్ || 2.39.30 ||

సాహమేవంగతా శ్రేష్ఠా శ్రుతధర్మపరావరా |
ఆర్యే కిమవమన్యేయం స్త్రియా భర్తా హి దైవతం || 2.39.31 ||

సీతాయా వచనం శ్రుత్వా కౌసల్యా హృదయంగమం |
శుద్ధసత్త్వా ముమోచాశ్రు సహసా దుఃఖహర్షజం || 2.39.32 ||

తాం ప్రాంజలిరభిప్రేక్ష్య మాతృమధ్యేఽతిసత్కృతాం |
రామః పరమధర్మాత్మా మాతరం వాక్యమబ్రవీత్ || 2.39.33 ||

అంబ మా దుఃఖితా భూత్వా పశ్యేత్త్వం పితరం మమ |
క్షయోఽపి వనవాసస్య క్షిప్రమేవ భవిష్యతి || 2.39.34 ||

సుప్తాయాస్తే గమిష్యంతి నవ వర్షాణి పంచ చ |
సమగ్రమిహ సంప్రాప్తం మాం ద్రక్ష్యసి సుహృద్వృతం || 2.39.35 ||

ఏతావదభినీతార్థముక్త్వా స జననీం వచః |
త్రయః శతశతార్థా హి దదర్శావేక్ష్య మాతరః || 2.39.36 ||

తాశ్చాపి స తథైవార్తా మాతృార్థశరథాత్మజః |
ధర్మయుక్తమిదం వాక్యం నిజగాద కృతాంజలిః || 2.39.37 ||

సంవాసాత్ పరుషం కించిదజ్ఞానాదపి యత్ కృతం |
తన్నే సముపజానీత సర్వాశ్చామంత్రయామి వః || 2.39.38 ||

వచనం రాఘవస్యైతద్ ధర్మయుక్తం సమాహితం ।
శుశ్రువుస్తాః స్త్రియః సర్వాః శోకోపహతచేతసః ॥ 2.39.39 ॥

జజ్ఞేఽథ తాసాం సన్నాదః క్రౌంచీనామివ నిఃస్వనః ।
మానవేంద్రస్య భార్యాణామేవం వదతి రాఘవే ॥ 2.39.40 ॥

మురజపణవమేఘఘోషవద్
దశరథవేశ్మ బభూవ యత్ పురా ।
విలపితపరిదేవనాకులం
వ్యసనగతం తదభూత్ సుదుఃఖితం ॥ 2.39.41 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ఏకోనచత్వారింశః సర్గః ॥